

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1 : บทนำ	1-1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1-1
1.2 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา	1-2
1.3 วิธีการศึกษา	1-3
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	1-4
2 : โครงสร้างอุตสาหกรรมเกษตรในประเทศไทย	2-1
2.1 ประเภทและโครงสร้างการผลิต	2-1
2.2 โครงสร้างการส่งออก	2-4
2.3 โครงสร้างตลาดส่งออก	2-7
2.4 ปัญหามาตรฐานคุณภาพสินค้าส่งออก	2-8
3 : โครงสร้างการผลิตและการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญ	3-1
3.1 กลุ่มสินค้าอาหารทะเลกระป๋อง	3-1
3.1.1 ปลาทูน่ากระป๋อง	3-1
3.1.2 ผลิตภัณฑ์ทูน่า	3-14
3.1.3 ปลาซาร์ดีนกระป๋อง	3-18
3.1.4 กุ้งกระป๋อง	3-24
3.1.5 เนื้อปูกระป๋อง	3-30
3.2 กลุ่มผลไม้กระป๋อง	3-34
3.2.1 สับปะรดกระป๋อง	3-34
3.2.2 น้ำสับปะรด	3-44
3.3 กลุ่มผักกระป๋อง	3-51
3.3.4 หน่อไม้กระป๋อง	3-51
3.3.5 ข้าวโพดฝักอ่อนบรรจุกระป๋อง	3-58

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

3.4 กลุ่มอาหารสัตว์	3-64
4 : โครงสร้างและระบบมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรปัจจุบัน	4-1
4.1 ระบบมาตรฐานคุณภาพสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรส่งออก	4-1
4.1.2 ระบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก.	4-1
4.1.3 การบริหารระบบมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร	4-3
4.1.4 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในระบบมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรส่งออก	4-3
4.1.5 หน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรส่งออก	4-5
4.2 การประสานงานและความร่วมมือกับองค์การมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ	4-7
4.2.1 การประสานงานและความร่วมมือกับ CODEX	4-7
4.2.2 ระบบมาตรฐาน CODEX	4-9
4.2.3 มาตรฐาน CODEX ที่เกี่ยวกับสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย	4-12
4.2.4 หลักการหรือมาตรฐานสุขอนามัยของ CODEX	4-31
4.3 ระบบหรือหลักวิเคราะห์และควบคุมจุดวิกฤตและอันตราย หรือ HACCP (The Hazard Analysis Critical Control Point : HACCP)	4-35
4.3.1 คำนำ (Preamble)	4-35
4.3.2 คำจำกัดความ (Definitions)	4-36
4.3.3 หลักการ (Principle)	4-36
4.3.4 การประยุกต์ใช้หลักการ HACCP	4-37
4.3.5 การประยุกต์ (Application)	4-37
4.3.6 การฝึกอบรม (Training)	4-38

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
4.4 ระบบมาตรฐานของ ISO 9000	4-38
4.5 ความตกลงขององค์การการค้าโลก (WTO) เกี่ยวกับการควบคุม มาตรฐานสินค้าอาหาร	4-44
4.5.1 ความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures : SPS)	4-44
4.5.2 ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Agreement on Technical Barriers to Trade : TBT)	4-48
5 : ระบบมาตรฐานและการตรวจสอบคุณภาพสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร ในประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ	5-1
5.1 สหรัฐอเมริกา	5-1
5.1.1 กฎหมายเกี่ยวกับอาหาร ยา และเครื่องสำอาง	5-1
5.1.2 ระบบมาตรฐานสินค้าอาหาร	5-2
5.1.3 มาตรฐานสินค้าอาหารที่สำคัญ	5-5
5.1.4 ข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าอาหารและยา	5-10
5.1.5 มาตรการกักกันสินค้าโดยอัตโนมัติ	5-10
5.1.6 มาตรการด้านสุขอนามัย	5-11
5.1.7 เกณฑ์ในการกำหนดฉลากสินค้าอาหารของสหรัฐอเมริกา	5-12
5.1.8 มาตรฐานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	5-13
5.1.9 ระบบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า	5-14
5.1.10 ปัญหาการกักกันสินค้านำเข้าจากประเทศไทย	5-18

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
5.2 แคนาดา	5-23
5.2.1 ขอบข่ายกฎหมายเกี่ยวกับอาหารและยา	5-23
5.2.2 ระบบมาตรฐานคุณภาพสินค้าอาหาร	5-23
5.2.3 มาตรฐานสินค้าอาหารที่สำคัญ	5-25
5.2.4 มาตรการนำเข้าสินค้าอาหาร	5-31
5.2.5 มาตรการเกี่ยวกับฉลากสินค้าอาหาร	5-31
5.2.6 ระบบการตรวจสอบสินค้า	5-33
5.2.7 การกักกันและปฏิเสธสินค้านำเข้าในแคนาดา	5-33
5.3 ญี่ปุ่น	5-39
5.3.1 กฎหมายเกี่ยวกับอาหาร	5-39
5.3.2 ระบบการกำหนดและการบังคับใช้มาตรฐานคุณภาพอาหาร	5-40
5.3.3 มาตรฐานสินค้าอาหารที่สำคัญ	5-40
5.3.4 ระบบมาตรฐานสินค้าโดยสมัครใจ	5-44
5.3.5 มาตรการด้านสุขอนามัย	5-44
5.3.6 มาตรการเกี่ยวกับฉลากสินค้า	5-45
5.3.7 มาตรการตรวจสอบสินค้านำเข้า	5-45
5.4 ออสเตรเลีย	5-48
5.4.1 กฎหมายเกี่ยวกับอาหารและการควบคุม	5-48
5.4.2 มาตรการกำหนดความเสี่ยงในอาหาร	5-48
5.4.3 ระบบมาตรฐานสินค้าอาหาร	5-49
5.4.4 มาตรการปิดฉลากสินค้า	5-51
5.4.5 มาตรฐานสินค้าอาหารที่สำคัญ	5-51
5.4.6 มาตรการตรวจสอบสินค้านำเข้า	5-52
5.4.7 การกักกันสินค้านำเข้าจากประเทศไทย	5-52
5.4.8 มาตรการกักกันสินค้านำเข้า	5-56

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
5.5 สหภาพยุโรป (ฝรั่งเศส อิตาลี)	5-59
5.5.1 กฎหมายเกี่ยวกับอาหาร (EU Food Legislation)	5-59
5.5.2 มาตรฐานสินค้าอาหารที่สำคัญ	5-61
5.5.3 มาตรการตรวจสอบสินค้าอาหารนำเข้า	5-64
5.5.4 มาตรการและขั้นตอนการตรวจสอบสินค้าสัตว์น้ำ	5-64
5.5.5 การควบคุมและข้อปฏิบัติในการนำเข้าสินค้าอาหาร	5-67
5.6 ความสอดคล้องของมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมของไทยและมาตรฐาน สินค้าของประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ	5-69
6 : ทิศทางการพัฒนาระบบมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรไทย ในอนาคต	6-1
6.1 ระบบและการควบคุมมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร	6-1
6.2 ความเคลื่อนไหวของระบบและมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารสากล	6-3
6.3 ทิศทางการปรับปรุงและพัฒนาระบบมาตรฐานสินค้า อุตสาหกรรมเกษตรของไทย	6-5
6.4 มาตรการและแนวทางการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานสินค้า	6-6
6.4.1 มาตรการเร่งด่วน (ระยะ 2 ปี)	6-6
6.4.2 มาตรการระยะสั้น (ระยะ 3 ปี)	6-7
6.4.3 มาตรการระยะยาว (ระยะ 5 ปี)	6-8
7 : สรุป	7-1
7.1 ผลการศึกษา	7-1
7.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา/ปรับปรุง	7-3
7.2.1 มาตรการเร่งด่วน	7-3
7.2.2 มาตรการระยะสั้น	7-3
7.2.3 มาตรการระยะยาว	7-3

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
เอกสารอ้างอิง	7-5
ภาคผนวกที่ 3.1	8-1
ภาคผนวกที่ 3.2	8-23
ภาคผนวกที่ 3.3	8-31
ภาคผนวกที่ 4.1	8-34
ภาคผนวกที่ 4.2	8-40
ภาคผนวกที่ 4.3	8-47

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

2.1	โครงสร้างการส่งออกสินค้าของประเทศไทย 2530-5380	2-5
2.2	มูลค่าส่งออกและสัดส่วนมูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร แยกตามกลุ่มสินค้าปี พ.ศ. 2534 2537 และ 2538	2-6
2.3	ปริมาณและมูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร 10 ชนิด 2534-2538	2-8
2.4	มูลค่าส่งออกและสัดส่วนมูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรแยก ตามกลุ่มตลาดนำเข้าที่สำคัญ ปี 2538	2-9
3.1	ปริมาณการจับปลาของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2513-2537	3-2
3.2	สถิติการนำเข้าปลาสด แช่เย็น แช่แข็ง ของประเทศไทยแยกตาม กลุ่มประเทศต้นทาง ปี พ.ศ. 2533-2538	3-4
3.3	แสดงปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูนากระป๋องของประเทศไทย พ.ศ.2533-2538	3-12
3.3a	ปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์ทูนาของประเทศไทย 2532-2538	3-16
3.4	ปริมาณปลาล้างเขียวที่จับได้ทั้งหมด ปริมาณที่ใช้ในการแปรรูปและ ราคาปลา ปี 2530-2537	3-20
3.5	ตลาดส่งออกที่สำคัญและมูลค่าส่งออกปลาซาร์ดีนบรรจุกระป๋องของไทย พ.ศ. 2533-2538	3-23
3.6	ปริมาณกุ้งที่ทำประมงได้และที่ความต้องการใช้เป็นวัตถุดิบเฉพาะในอุตสาหกรรม แปรรูป พ.ศ. 2523-2537	3-26
3.7	สถิติการนำเข้ากุ้งปรุงแต่งหรือทำไว้ไม่ให้เสียของประเทศไทยแยก ตามกลุ่มประเทศต้นทาง	3-26
3.8	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งบรรจุกระป๋องของไทยปี พ.ศ. 2529-2538	3-29
3.9	ตลาดส่งออกปูกระป๋องของประเทศไทย ปี พ.ศ.2533-2538	3-33
3.10	เนื้อที่เกี่ยวเกี่ยว และผลผลิตสับปะรดโรงงานรายจังหวัด ปี พ.ศ.2533-2537	3-35
3.11	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสับปะรดกระป๋องของไทยแยกตาม ประเทศผู้นำเข้า พ.ศ.2533-2538	3-4

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

3.12 ปริมาณส่งออกน้ำสับปะรดของไทยแยกตามประเทศผู้นำเข้าพ.ศ.2533-2538	3-49
3.13 มูลค่าส่งออกน้ำสับปะรดของไทยแยกตามประเทศผู้นำเข้าพ.ศ.2533-2538	3-50
3.14 พื้นที่เพาะปลูกไม้ดงประจำปีเพาะปลูก 2536 (จำแนกตามรายจังหวัด)	3-52
3.15 ปริมาณและมูลค่าส่งออกหน่อไม้ไม้ดง บรรจุกะป๋องและป๊อไป ยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญปี พ.ศ.2533-2538	3-57
3.16 พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดฝักอ่อนของประเทศไทย ปีการเพาะปลูก พ.ศ.2530/31-2536/37	3-58
3.17 แสดงพื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต การผลิตเฉลี่ย รายจังหวัด ที่เป็นแหล่งผลิตสำคัญ ปีการเพาะปลูก 2536-37	3-59
3.18 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวโพดฝักอ่อนบรรจุกะป๋อง ของประเทศไทยจำแนกตามประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญปี พ.ศ.2534-2538	3-63
3.19 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกอาหารสุนัขและแมวไปยังตลาด กลุ่มต่างๆ ในปี พ.ศ.2538	3-70
5.1 สินค้าอาหารและเครื่องสำอางจากประเทศไทยถูกกักกัน โดย FDA สหรัฐอเมริกา ปี 2533-2537	5-20
5.2 ปริมาณสินค้าจากประเทศไทยที่ถูกกักกัน โดย FDA สหรัฐอเมริกา ปี 2534-2537	5-20
5.3 เหตุผลในการกักกันสินค้าอาหารจากประเทศไทยของ FDA สหรัฐอเมริกา ปี 2534-2537	5-21
5.4 กลุ่มสินค้าอาหารจากประเทศไทยที่ถูกกักกันด้วยเหตุผลต่างๆ ของ FDA สหรัฐอเมริกา ปี 2534-2537	5-22
5.5 การนำเข้าอาหารทะเลจากไทยของประเทศแคนาดาปี 2537/38	5-36

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

5.6 ผลการตรวจสอบอาหารทะเลกระป๋องนำเข้าจากประเทศไทย
ของแคนาดา เมษายน 2537- มีนาคม 2538	5-37
5.7 เหตุผลที่ไม่ยอมรับสินค้าอาหารทะเลนำเข้าจากประเทศไทย
ของประเทศแคนาดา	5-38
5.8 รายการสินค้าอาหารทะเลบางชนิดที่ถูกกำหนดเป็นอาหารที่มีความเสี่ยง
ในการบริโภคในออสเตรเลีย	5-50
5.9 ปริมาณและมูลค่านำเข้าสินค้าอาหารจากประเทศไทยของ
ออสเตรเลีย (มิถุนายน 2537 - 2538)	5-54
5.10 รายการสินค้าอาหารจากประเทศไทยที่ถูกกักกันการนำเข้าใน
ประเทศออสเตรเลีย 2537-2538	5-55
5.11 สาเหตุของการกักกันสินค้าการนำเข้าสินค้าอาหารจากไทยของ
ประเทศออสเตรเลีย	5-57
5.12 รายการสินค้าอาหารจากประเทศไทยที่ถูกกักกันนำเข้าในประเทศ
ออสเตรเลียจำแนกตามกลุ่มการเสี่ยง 2536-2538	5-58

สารบัญญรูปภาพ

รูปภาพที่

หน้า

3.1	ขั้นตอนการผลิตปลาบรจกระป๋อง	3-6
3.2	ขบวนการแปรรูปหรือการผลิตปลาซาร์ดีนบรจกระป๋อง	3-19
3.3	ขั้นตอนการแปรรูปกุ้งกระป๋อง	3-28
3.4	ขั้นตอนการผลิตสับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรด	3-40
3.5	กระบวนการผลิตน้ำสับปะรดธรรมชาติและน้ำสับปะรดเข้มข้น	3-47
3.6	วิธีการตลาดอาหารสุนัขและแมวในต่างประเทศ	3-71
4.1	ระบบมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรม	4-4
4.2	ระบบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรส่งออก	4-6
4.3	ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาหารไทย กับองค์การมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ	4-8
5.1	Food and Drug Administration	5-15
5.2	แผนผังขั้นตอนการตรวจสอบสินค้าอาหารนำเข้าของสหรัฐอเมริกา	5-16
5.3	แสดงแผนผัง ลำดับการตรวจสินค้าที่นำเข้าของประเทศแคนาดา	5-32
5.4	Import Inspection Flow : Fish and Fish Products, Canada	5-34
5.5	แผนผังแสดงการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสินค้าอาหาร	5-41
5.6	แผนผังแสดงการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสินค้าเกษตร (IAS)	5-42
5.7	แผนภูมิแสดงขั้นตอนการนำเข้าสินค้าของประเทศญี่ปุ่น	5-46
5.8	แผนภูมิแสดงขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อสินค้าไม่สามารถผ่าน Health Inspection	5-47
5.9	ระบบการควบคุมตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพอาหารใน ประเทศออสเตรเลีย	5-53
5.10	ขอบเขตและการบังคับใช้กฎหมายอาหารในสหภาพยุโรป	5-60
5.11	ขอบข่ายและวิธีการตรวจสอบสินค้าอาหารของสหภาพยุโรป	5-65
5.12	มาตรการและขั้นตอนการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าของ สหภาพยุโรป	5-66

รายงาน

โครงการพัฒนาและยกระดับมาตรฐาน

สินค้าอุตสาหกรรมเกษตรส่งออก

BSTI DEPT. OF SCIENCE SERVICE
สำนักงานมาตรฐาน กรมวิทยาศาสตร์บริการ

1110009721

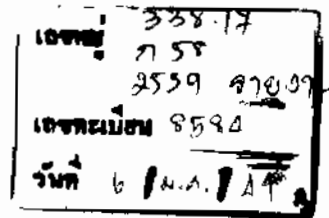
เสนอต่อ

กรมการค้าต่างประเทศ

กระทรวงพาณิชย์

MF

โดย

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรกฎาคม 2539